

DOI : 10.5281/zenodo.1038874

УДК 354.32

Грень Л. М., к.пед.н., доц., НТУ «ХПІ», м. Харків

Gren' L., PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, The National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv

**ПРОБЛЕМАТИКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
УКРАЇНИ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ**

**SUBJECT MATTER OF UKRAINE'S VOCATIONAL TRAINING'S
DEVELOPMENT: STATE ADMINISTRATIVE ASPECT**

Стаття присвячена вивченню змісту можливих напрямків реформування системи професійно-технічної освіти України, а також аналізу умов для прийняття нового закону про професійно-технічну освіту в Україні. У статті визначено проблемні питання в системі функціонування сфери професійно-технічної освіти України, а також запропоновано можливі шляхи їх вирішення у межах державної освітньої політики. Крім того, стаття містить результати аналізу перспектив вирішення окремих завдань розвитку професійно-технічної освіти України в контексті існуючих інституціональних норм, а також пропозиції щодо удосконалення їх змісту та практик використання.

Ключові слова: державне управління системою професійно-технічної освіти; кадровий потенціал системи професійно-технічної освіти; стратегія державної кадрової політики; Закон про професійно-технічну освіту.

The article is devoted to the study of content of possible directions in reforming the system of vocational training in Ukraine as well as the analysis of conditions for passing the law on vocational training in Ukraine. There are determined the problem issues within the system of Ukraine's vocational training sphere operation and possible ways of their solving within the state educational policies are offered in the article. Besides, the article contains the analysis results of prospects on accomplishment of certain tasks concerning development of vocational training education in Ukraine in the context of the existing institutional norms and propositions as to improvement of their content and usage practices.

Key words: state management of the vocational training system; human resources of the professional and technical training system; the strategy of the state policy concerning human resources; the Law on vocational training.

Постановка проблеми. Освіта як основа соціального, політичного, економічного, духовного та культурного розвитку суспільства проголошена державним пріоритетом. Проблеми освіти, зокрема, управління цією сферою, набули неабиякої актуальності на початку третього тисячоліття, адже необхідність своєчасного реагування національних урядів на виклики суспільного розвитку вимагає не лише модернізації змісту освіти, а й реформування системи та структури її управління. Дослідження проблематики державного управління освітою традиційно здійснюється відповідно до її основних підсистем (елементів), кожна з яких має неабияку значущість для підвищення ефективності функціонування системи в цілому. Професійно-технічна освіта, як невід’ємна складова системи освіти України, все далі частіше стає об’єктом наукової уваги дослідників та позиціонує на рівні пріоритетного напрямку у професійній діяльності профільних органів державної влади. Підтриманий Урядом України законопроект Міністерства освіти і науки України [5] «Про реформування професійно-технічної освіти» мав на меті вирішити основні виклики, які є у професійно-технічній освіті: невідповідність сучасного ринку праці системі освіти, а також потреба модернізувати систему управління і фінансування професійної освіти у зв’язку з процесами децентралізації. На переконання заступника Міністра освіти і науки П.К. Хобзея, питання прискореної модернізації застарілої матеріально-технічної бази професійно-технічної освіти, так само як і її кадрове забезпечення, потребують на першочергове вирішення.

Слід зазначити, що Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року визначає напрям розвитку професійно-технічної освіти одним із пріоритетних серед інших напрямів освітянської галузі, а відповідно і наукові пошуки щодо зазначеної проблематики є перспективними та значущими як для освітянської галузі, так і для суспільного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного управління сферою освіти постійно перебувають у межах кола наукової уваги дослідників. Серед найбільш знакових науково-комунікативних заходів, тематика яких була спрямована на пошук ефективних механізмів державно-управлінського впливу на розвиток системи освіти та розвиток професійно-технічної освіти, зокрема, слід виокремити I Міжнародну науково-практичну конференцію «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства» (01.12.2016, м. Київ, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України); Міжнародну науково-практичну конференцію «Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій» (20.04.2017, м. Київ, «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»); Інтернет-конференцію «Технічні науки в Україні: погляд у майбутнє» (27-28.04.2017, м. Северодонецьк, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля); Інтернет-конференцію «Технічні науки на сучасному етапі» (05.2017, м. Житомир, Житомирський державний технологічний університет); XI Всеукраїнську науково-

практичну конференцію (звітну) «Науково-методичне забезпечення професійно-технічної освіти», присвячену 25-річчю НАПН України (29.03-13.04.2017, м. Київ, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України). Неабияка активність вчених, за напрямом дослідження проблематики розвитку професійно-технічної освіти, а також пошуку ефективних моделей функціонування державних інститутів та суспільних інституцій щодо її забезпечення, свідчить не лише про актуальність обраної тематики, а і про її значущість для подальшого суспільного розвитку.

Серед наукових досліджень, тематична спрямованість яких пов'язана з аналізом теоретичних аспектів удосконалення змісту та практики використання механізмів державного управління розвитком системи вищої освіти України, слід звернути увагу на монографію С. Домбровської («Державне управління вищою освітою в умовах трансформаційних змін»), де надано комплексний аналіз теоретичних аспектів вирішення проблем державного управління інноваційними процесами в системі вищої школи шляхом впровадження демократичних процедур професійного менеджменту; проаналізовано зміст державних стандартів освіти і процедуру їх досягнення шляхом ліцензування освітніх послуг та акредитації вишів) [1], монографію С. Майбороди («Державне управління вищою освітою в Україні: структура, функції, тенденції розвитку (1917-1959 рр.)», де досліджено особливості й тенденції розвитку державного управління освітою в Україні)[6], монографію В. Огаренка («Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг», де розглядаються методологічні засади державного управління системою освіти та обґрунтовано шляхи вдосконалення кадрової політики на ринку освітніх послуг) [9], монографію В. Садкового («Державне управління в сфері формування освітніх стандартів підготовки фахівців цивільного захисту України», де досліджено механізми формування освітніх державних стандартів, розроблено концепцію щодо вдосконалення якості підготовки фахівців цивільного захисту в сфері вищої освіти, а також надано рекомендації щодо адаптації міжнародних стандартів Болонської освіти до галузевих стандартів) [14], монографію А. Роміна («Механізми державного управління вищими навчальними закладами у сфері ДСНС України», де досліджено теоретико-методологічні засади, функції, структуру, процеси управління вищим навчальним закладом ДСНС України, систему його правового, інформаційно-аналітичного та документального забезпечення) [13].

Цікавими, та такими що заслуговують на увагу, є роботи Д. Древалю [3], В. Мороза [13, 16], О. Поступної [10], В. Степанова [15] та інших дослідників.

Проблематика державного управління професійно-технічною освітою постійно перебуває у колі наукової уваги дослідників. Відповідна проблематика знаходить своє відображення у наукових дослідженнях В. Андрущенко, В. Аніщенко, В. Войтова, В. Григор'євої, З. Долі, Л. Злочевської, Т. Івченко, Л. Комісарової, Л. Коробко, В. Лугового, О. Мельник, С. Ніколаєнка, Л. Пе-

тренко, Н. Протасової, Н. Синициної, П. Хобзея та багатьох інших вчених.

Відповідно до існуючого рівня розвитку інституціонального середовища щодо якісних зрушень у державному управлінні освітою, а, зокрема, професійно-технічної освіти як складової системи освіти України, яка, перш за все, виконує важливе завдання соціуму – завдання підготовки висококваліфікованих працівників виробничої сфери, відкритими залишаються питання ефективності розвитку державного управління освітою, формування нових та удосконалення існуючих механізмів оцінки реального стану професійно-технічної освіти для подальшого формування політики її розвитку.

Сучасний рівень розвитку суспільно-економічних відносин потребує на першочергове розв'язання ситуації, що склалась у державному управлінні професійно-технічною освітою. Питання вдосконалення механізмів державного управління сферою професійно-технічної освіти залишаються відкритими для подальших наукових розробок.

Підтриманий Урядом України законопроект Міністерства освіти і науки України «Про реформування професійно-технічної освіти» [5] мав на меті вирішити основні виклики, які є у професійно-технічній освіті. На думку міністра освіти і науки України Л. Гриневич, прийнятий законопроект враховує потреби регіонів у частині вдосконалення професійної освіти, забезпечення збалансованості пропозиції освітніх послуг, які надаються професійно-технічними навчальними закладами з реальними потребами регіональних ринків праці» і «передбачає освітню субвенцію на здобуття загальної середньої освіти на місцях для професійно-технічних навчальних закладів. Результативністю державного управління освітою є стан її розвитку, актуальною проблемою сьогодення є створення механізмів оцінки реального стану професійно-технічної освіти для подальшого формування політики розвитку даної сфери.

Постановка завдання. Мета статті – визначити проблеми функціонування і розвитку сфери професійно-технічної освіти, а також обґрунтувати місце та роль суб'єктів державного управління щодо їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу. Концептуальні положення щодо змісту професійно-технічної освіти майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах знайшли відображення у законах України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Постановах Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту професійно-технічної освіти», «Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки», «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення», «Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні», Законопроекті Міністерства освіти і науки України «Про реформування професійно-технічної освіти», Проекті «Концепція розвитку освіти України на період

2015–2025 років», Положенні про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах, Положенні про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), Положенні про професійно-технічний навчальний заклад, Положенні про ступеневу професійно-технічну освіту.

Відповідно до змісту вище наведених нормативно-правових актів державне управління професійно-технічною освітою в Україні має такі особливості: насамперед, це дуальний механізм управління навчальними закладами – державне управління, яке здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади (Міністерством освіти і науки України), який є засновником та надавачем фінансування, та регіональне управління – через органи управління освітою, підпорядковані місцевим державним адміністраціям, які, у свою чергу, є складовими регіональних органів виконавчої влади і підпорядковуються Кабінету Міністрів України. З одного боку, Міністерство освіти і науки України визначає та реалізує державну політику у сфері професійно-технічної освіти, з другого – регіональні та місцеві органи влади визначають потреби у робітничих кадрах та частково фінансують діяльність професійно-технічних навчальних закладів [12].

Система професійно-технічної освіти виконує важливі функції як в державі, так і в суспільстві, а саме:

– освітню функцію: Реформування професійно-технічної освіти в Україні пов'язане з її фундаменталізацією, гнучкістю, багатопрофільністю і стандартизацією. Фундаментальна професійна освіта дасть можливість працювати як за основною професією (спеціальністю), так і в інформаційній та соціальній сфері, полегшить працевлаштування молоді після закінчення навчання, посилить професійну мобільність, а у разі повторного працевлаштування забезпечить доступ до вакантних робочих місць – функцію соціального захисту: Пріоритетом у світлі демократичних перетворень має стати функція соціального захисту молоді, яка реалізується під час входження молоді в ринкові відносини шляхом здобуття якісної професійно-технічної освіти, що дає випускникам змогу бути конкурентоспроможними і мобільними на ринку праці, а отже, соціально захищеними. Система професійно-технічної освіти забезпечує професійну підготовку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами тощо, а також незайнятого населення. Молодь, яка навчається в установах професійно-технічної освіти, з боку держави має підтримку у матеріальному і у моральному аспектах. Особливо велика увага приділяється таким категоріям, як: дітям-сиротам, дітям, позбавлених батьківської опіки, і дітям з малозабезпечених сімей. Все це сприяє покращенню загальної ситуації в молодіжному середовищі: усуненню таких негативних явищ, як підліткова злочинність, безробіття та ін. Уряд України має взяти до уваги, що учнівський контингент професійно-технічних навчальних закладів у більшості складається із вихідців із низько-соціально-статусних сімей та тих, хто належить до со-

ціально незахищених верств населення, тому недофінансування системи професійно-технічної освіти може активізувати зростання соціального невдоволення [6];

– економічну функцію: система професійно-технічної освіти передбачає планове відтворення кваліфікованих трудових ресурсів для всіх галузей економіки. Порівняно невеликі терміни підготовки та перепідготовки робочих професій, з огляду на підвищену затребуваність, що збільшується, робить систему професійно-технічної освіти одним з найважливіших чинників впливу державної політики на зайнятість населення. У зв'язку з поживленням економіки України близько 60% вакансій на ринку праці на сьогодні становлять вакансії робітничих професій.

За результатами проведеного нами аналізу наукових досліджень, вважаємо за можливе визначити основні проблеми професійно-технічної освіти України, а саме:

– незадовільне матеріально-технічне забезпечення змісту та процесів реформування професійно-технічної освіти;

– відставання рівня професійної компетентності керівників і педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів від вимог, які висуваються;

– невідповідність наявної морально і фізично застарілої матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів існуючому рівню інформаційно-технологічного розвитку;

– відсутність якісно опрацьованих прогнозів щодо потреб галузей у підготовці фахівців різного професійного спрямування;

– недосконалість змісту та практики використання механізмів державного управління системою професійно-технічної освіти на державному та регіональному рівнях.

Безумовно, вище наведений перелік не є вичерпаним, адже поза межами уваги залишились питання низького рівня заробітної плати викладачів професійно-технічних навчальних закладах, що не лише не сприяє якісному оновленню кадрового складу галузі професійно-технічної освіти, а за певних умов стає причиною руйнування системи її трудового потенціалу. Факт поступового зменшення якості кадрового потенціалу системи професійно-технічної освіти може бути підтверджений результатами досліджень фахівців Європейського фонду освіти. За інформацією цієї інституції, серед основних причин, які зумовлюють відрахування учнів з професійно-технічних навчальних закладів є низька якість викладання (викладачі в системі початкової професійної освіти мають в середньому нижчу кваліфікацію, ніж у загальній і вищій освіті, та часто не мають педагогічної і дидактичної підготовки) і низькою мотивацією учнів, зокрема, й через погане оснащення та обладнання професійно-технічних навчальних закладів. На переконання національного експерта проекту за напрямом «Управління освітою» П. Хобзея, до проблеми системи професійно-технічної освіти

належить вузькогалузева спрямованість програм підготовки робітників і існує велика кількість вузьких спеціальностей, і що до головних змін належить поява в Україні приватних роботодавців, велике скорочення традиційних форм зайнятості внаслідок реформування військово-промислового комплексу та частини секторів виробництва, розширення сектора послуг і необхідність досить частих змін місця роботи.

Ситуація, що склалась у сфері професійно-технічної освіти, зумовлена, низкою об'єктивних і суб'єктивних причин, до яких відносять: загальне скорочення виробництва в країні; послаблення уваги держави до системи професійно-технічної освіти; зниження престижності робітничих професій; відсутність профорієнтаційної роботи серед молоді і дорослого населення; застарілу матеріальну базу професійно-технічних навчальних закладів; недостатнє фінансування системи професійно-технічної освіти та ін. [12,с.140]. Парламентські слухання на тему «Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу: проблеми та шляхи вирішення», які відбулись 01.06.2016 р., засвідчили про те, що підготовка кваліфікованих робітників – це не лише механізм забезпечення більшості з галузей висококваліфікованими кадрами, а у тому числі й питання стратегічної безпеки України. Саме тому, питання збереження та модернізація існуючої бази професійно-технічних закладів все далі частіше розглядаються на рівні пріоритетних як в системі державного управління освітою, так і в контексті забезпечення ефективності її функціонування.

Проведений нами аналіз стану і розвитку професійно-технічної освіти, а також тенденцій зміни кількості закладів освіти у її системі, надає можливість констатувати такі факти:

- починаючи з 2013 року спостерігається стійка тенденція до зменшення кількості професійно-технічних навчальних закладів, при цьому, значне зменшення відбулося у 2015 році – на 154 навчальні заклади або на 15,9% у порівнянні з 2014 роком;

- не дивлячись на зменшення кількості професійно-технічних навчальних закладів, кількість їх студентів неухильно збільшувалась, наприклад, у 2011 році – на 9,2 тис. осіб або на 2,2% у порівнянні з попереднім роком і у 2013 році – на 13,9 тис. осіб або на 3,4 % порівняно з 2012 роком. Разом з тим, починаючи з 2014 року, спостерігається тенденція до зменшення кількості учнів, наприклад, у 2015 році – на 75,6 тис. осіб або на 19,3%. за весь період;

- у 2015 році, порівняно з 2010 роком, кількість професійно-технічних навчальних закладів зменшилась на 161 заклад або на 16,5%, кількість учнів зменшилась на 108,4 тис. осіб або на 25,5%. За цей період кількість підготовлених професійно-технічними навчальними закладами кваліфікованих робітників змінювалась нерівномірно. Збільшення випускників професійно-технічних навчальних закладів відбувалось лише у 2011 і 2014 роках. Найбільш суттєве збільшення випускників спостерігалось у 2014 році порівняно

з 2013 роком – на 25,2 тис. осіб або на 12,5%. Але вже у 2015 році кількість підготовлених кваліфікованих кадрів різко зменшилась – на 45,3 тис. осіб, що становить 19,9%. За весь аналізований період (2010-2016 роки) кількість випущених кваліфікованих робітників зменшилась на 57,3 тис. осіб або на 23,9%. Така ситуація пов'язана зі скороченням кількості самих професійно-технічних навчальних закладів на 161 заклад (16,5%) і, відповідно, зі зменшенням кількості учнів на 108,4 тис. осіб (25,5%).

На цей час, підготовка кадрів у професійно-технічних навчальних закладах здійснюється за 400 робітничими професіями. У цілому підготовку робітничих кадрів для всіх галузей економіки здійснюють 817 державних професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, з них: 372 – професійні ліцеї; 166 – вищі професійні училища; 95 – професійно-технічні училища; 67 – центри професійно-технічної освіти; 65 – навчальні центри при кримінально-виконавчих установах закритого типу; 3 – професійні коледжі; 49 – професійно-технічні училища, що є структурними підрозділами вищих навчальних закладів, та навчальні заклади інших типів, що надають професійно-технічну освіту. Станом на 1 січня 2016 року в професійно-технічних навчальних закладах, що підпорядковуються Міністерству освіти і науки України, навчалось 303,1 тис. осіб, з них на базі базової загальної середньої освіти – 195,8 тис. осіб, на базі повної загальної середньої освіти – 90,9 тис. осіб, на базі незавершеної базової загальної середньої освіти – 2,4 тис. осіб, а також слухачів – 14 тис. осіб.

Система професійно-технічної освіти опинилася на межі руйнування внаслідок прийняття Закону «Про Державний бюджет на 2016 рік», згідно якого видатки на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних закладах та інших навчальних закладах, розташованих у містах обласного значення, планувались з 2016 року у відповідних бюджетах міст обласного значення, а на інших територіях – у відповідних обласних бюджетах та бюджеті міста Києва. Також, згідно із Законом, необхідно забезпечити передачу з державної у комунальну власність майна відповідних установ, закладів та організацій.

Перекладання фінансування професійно-технічної освіти на місцеві бюджети досить суттєво відбилось на перспективах функціонування системи професійно-технічної освіти. Переважна більшість адміністративно-територіальних одиниць, не маючи необхідного обсягу фінансових ресурсів для утримання професійно-технічних навчальних закладів, була змушена відмовитись від їх фінансування. Частина міських і обласних рад знайшла можливість виділити тільки від 10 до 50 % від обсягів фінансування 2015 року. Приймаючи до уваги обмеженість місцевих бюджетів, більшість з місцевих рад, які прийняли рішення про збереження професійно-технічних навчальних закладів, були змушені суттєво скоротити перелік напрямів підготовки фахівців, перш за все, за рахунок тих, які не користуються попитом у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Зменшення пе-

реліку доступних до вибору напрямів підготовки, безумовно, вплинуло на конституційне право зацікавлених в отриманні професійно-технічної освіти осіб щодо доступності і безоплатності професійно-технічної освіти.

Пропозиція щодо зміни «підпорядкування системи професійно-технічної освіти, передання закладів професійно-технічної освіти з центрального рівня на обласний, що дозволить наблизити професійно-технічну освіту до місцевих ринків праці та налагодити тісний взаємозв'язок зі старшою та середньою школою» [12, с.119] скоріше за все, стане причиною затримки у фінансуванні професійно-технічних навчальних закладів та може призвести до зниження і без того низького рівня матеріально-технічного забезпечення закладів професійно-технічної освіти, що у кінцевому випадку неминуче негативно вплине на ефективність розбудови промислових галузей, у тому числі і в сфері оборонно-промислового комплексу.

Висновки. Приймаючи до уваги вищенаведене, можемо сформулювати такі висновки:

– по-перше – приймаючи до уваги зміст функцій професійно-технічної освіти (освітньої, соціальної та економічної), а відповідно і функцій органів державної влади у відповідній сфері, можемо констатувати той факт, що проблематика формування та розвитку системи професійно-технічної освіти перебуває у межах державно-управлінської науки, адже її галузева спрямованість зосереджена на закономірностях функціонування системи державного управління. У межах практики функціонування освітянської галузі відбувається впровадження державно-управлінських знань з реалізації функцій держави, у тому числі й з розвитку системи професійно-технічної освіти. Крім того, проблематика формування та розвитку системи професійно-технічної освіти може бути розглянута через призму діяльності органів державного управління, перш за все тих, діяльність яких пов'язана із забезпеченням формування та реалізації державної політики у сферах освіти і науки;

– по-друге – основними проблемами професійно-технічної освіти України залишаються незадовільне матеріально-технічне забезпечення змісту та процесів її реформування; відставання рівня професійної компетентності керівників і педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів від вимог, які висуваються; невідповідність наявної морально і фізично застарілої матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів існуючому рівню інформаційно-технологічного розвитку; відсутність якісно опрацьованих прогнозів щодо потреб галузей у підготовці фахівців різного професійного спрямування; недосконалість змісту та практики використання механізмів державного управління системою професійно-технічної освіти на державному та регіональному рівнях;

– по-третє – органи державної влади і громадські інституції як суб'єкти управління своїми спільними діями мають створити ефективний державно-громадський механізм, здатний забезпечити вирішення існуючих

проблем професійно-технічної освіти в Україні, від ефективної дії якого залежить подальший розвиток професійно-технічної освіти України, престижність робітничих професій, якість навчання кваліфікованих робітників, забезпечення галузей виробництва висококваліфікованими кадрами, їх конкурентоспроможність на ринку праці не тільки в Україні, а й та поза її межами.

Наведені висновки не вичерпують проблематики державного управління функціонуванням та розвитку системи професійно-технічної освіти, а лише створюють підґрунтя для подальшого розвитку наукової дискусії.

Серед перспективних напрямів в організації наукових досліджень слід звернути увагу на ті з них, зміст яких пов'язано з визначенням компетенції суб'єктів державного управління та місцевого самоврядування у забезпеченні ефективності функціонування та розвитку системи професійно-технічної освіти у межах механізму державно-приватного партнерства.

Список використаних джерел

1. Домбровська С. М. Державне управління вищою освітою в умовах трансформаційних змін : монографія / С. М. Домбровська. – Х. : Оберіг, 2010. – 176 с.

2. Домбровська С. М. До питання про формування державної освітньої політики України та її вдосконалення / С. М. Домбровська // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 5. – С. 50–55.

3. Древаль Ю. Д. Механізми державного управління вищою освітою в Україні: проблеми та вдосконалення / Ю. Д. Древаль // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. – 2014. – Вип. 2. – С. 107–111.

4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

5. Законопроект про реформування профтехосвіти зареєстровано у Парламенті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nkontrol.org.ua/zakonoproekt-pro-reformuvannya-proftekhosviti-zareehstrovano-u-parlamentii/>.

6. Майборода С. В. Державне управління вищою освітою в Україні: структура, функції, тенденції розвитку (1917–1959 рр.) : монографія / С. В. Майборода. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 308 с.

7. Мороз В. М. Зміст проекту наказу «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» як елемент правового механізму державного управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів [Електронний ресурс] / В. М. Мороз // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2014_2/12.pdf.

8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» // Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – С. 18.

9. Огаренко В. М. Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг : монографія / В. М. Огаренко. – Київ: Вид-во НАДУ, 2005. – 328 с.
10. Поступна О. В. Механізми державного управління вищою освітою України / О. В. Поступна // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 1 (14). – С. 107–111.
11. Про професійно-технічну освіту : Закон України від 10.02.1998 року №103/98 –ВР // Вісник Верховної Ради України. – 1998. – № 32. – Ст. 215.
12. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект : навч.-наук. вид. / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю .О. Молчанова [та ін.] ; за ред. Н. Г. Протасової. – Київ ; Львів : НАДУ, 2012. – 456 с.
13. Ромін А. В. Механізми державного управління вищими навчальними закладами у сфері ДСНС України : монографія / А. В. Ромін. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2013. – 200 с.
14. Садковий В. П. Державне управління в сфері формування освітніх стандартів підготовки фахівців цивільного захисту України : монографія / В. П. Садковий. — Х. : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2013. – 240 с.
15. Степанов В. Ю. Механізми забезпечення якості вищої освіти / В. Ю. Степанов // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: «Державне управління», 2014. – № 1. – С. 92–97.
16. Moroz V. M. Analysis of the level of labor potential development in higher educational institutions of Ukraine: competitiveness of university graduates / V. M. Moroz, S. A. Moroz, M. V. Moroz // Economics, management, law: innovation strategy: Collection of scientific articles. – Henan Science and Technology Press, Zhengzhou, China, 2016. – P. 38–42.

References

1. Dombrovska, S. M. *State administration of higher education in conditions of transformational change [Derzhavne upravlinnia vyshchoiu osvitoiu v umovakh transformatsiinykh zmin]*. Kharkiv: Oberih, 2010. Print.
2. Dombrovska, S. M. "On the issue of formation of the state educational policy of Ukraine and its improvement [Do pyannia pro formuvannia derzhavnoi osvitnoi polityky Ukrainy ta yii vdoskonalennia]." *Investytsii: praktyka ta dosvid* 5(2011): 50–55. Print.
3. Dreval, Yu. D. "Mechanisms of Public Administration of Higher Education in Ukraine: Problems and Improvements [Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia vyshchoiu osvitoiu v Ukraini: problemy ta vdoskonalennia]." *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia* 2 (2014): 107–111. Print.
4. Surmin, Yu. P., Bakumenko, V. D. and Mykhnenko, A. M. "1. Encyclopedic Dictionary of Public Administration [Entsyklopedychnyy Slovnyk z Derzhavnoho Upravlinnya] ." *1. Encyclopedic Dictionary of Public Administration [Entsyklopedychnyy Slovnyk z Derzhavnoho Upravlinnya]*, Yu. V. Kovbasyuka, V. P. Troshchynskoho, Yu. P. Surmina ed., Kyiv: NADU, 2010, p. 820.
5. "The draft law on reforming vocational education is registered in the Parliament [Zakonoproekt pro reformuvannia proftekhsivty zareiestrovano u Parlamenty]." 2017, <<http://nkontrol.org.ua/zakonoproekt-pro-reformuvannya-proftekhsivty>

zareehstrovano–u–parlamentu/>.

6. Maiboroda, S. V. *Public Administration of Higher Education in Ukraine: Structure, Functions, Developmental Trends (1917-1959) [Derzhavne upravlinnia vyshchoiu osvitoiu v Ukraini: struktura, funktsii, tendentsii rozvytku (1917–1959 rr.)]*. Kyiv: UADU, 2000. Print.

7. Moroz, V. M. "Contents of the project order «On publication of the results of theses for the degree of doctor of sciences and candidate of sciences» as an element of legal mechanism of public administration of the quality scientific-pedagogical staff's training [Zmist proektu nakazu «Pro opublikuvannia rezultativ dysertatsii na zdobuttia naukovykh stupeniv doktora i kandydata nauk» yak element pravovoho mekhanizmu derzhavnogo upravlinnia yakistiu pidhotovky naukovopedagogichnykh kadrov]." *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia* 2 (2014) Web. 18 Jun. 2017 <http://el-zbirn-du.at.ua/2014_2/12.pdf>.

8. Ukraine. The President of Ukraine. *National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021*. N.p., 25 Jun. 2013 Web 18 Jun. 2017 <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>>.

9. Oharenko, V. M. *State regulation of activity of higher educational institutions in the market of educational services [Derzhavne rehuliuвання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг]*. Kyiv: NADU, 2005. Print.

10. Postupna, O. V. "Mechanisms of state administration of higher education of Ukraine [Mekhanizmy derzhavnogo upravlinnia vyshchoiu osvitoiu Ukrainy]." *Stratehichni priorytety* 1 (14) (2010): 107–111. Print.

11. Ukraine. The Verkhovna Rada of Ukraine. *About vocational education*. N.p., 10 Feb. 1998 Web 18 Jun. 2017 <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>>.

12. Protasova, N. H., Luhovyi, V. I. and Molchanova, Yu .O. *Reform of education in Ukraine: public management aspect [Reformuvannia osvity v Ukraini: derzhavno-upravlinskyi aspekt]*. Kyiv ; Lviv : NADU, 2012. Print.

13. Romin, A. V. *Mechanisms of state administration of higher educational institutions in the sphere of the State Emergency Situations Service of Ukraine [Mekhanizmy derzhavnogo upravlinnia vyshchymy navchalnymy zakladamy u sferi DSNS Ukrainy]*. Kharkiv: TOV «Oberih», 2013. Print.

14. Sadkovyi, V. P. *Public administration in the sphere of formation of educational standards of the training of civil defense specialists of Ukraine [Derzhavne upravlinnia v sferi formuvannia osvitnikh standartiv pidhotovky fakhivtsiv tsyvilnoho zakhystu Ukrainy]*. Kharkiv: NUTsZU, KP «Miska drukarnia», 2013. Print.

15. Stepanov, V. Yu. "Mechanisms of ensuring the quality of higher education [Mekhanizmy zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity]." *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Serii: «Derzhavne upravlinnia»* 1 (2014): 92–97. Print.

16. Moroz, V. M., Moroz, S. A. and Moroz, M. V. "Analysis of the level of labor potential development in higher educational institutions of Ukraine: competitiveness of university graduates." *Economics, management, law: innovation strategy: Collection of scientific articles*. – Henan Science and Technology Press, Zhengzhou, China (2016): 38–42. Print.